

Mgr Sławomir Marciniak

Tytuł rozprawy: Postępowanie w razie zaginięcia lub zniszczenia akt w postępowaniu cywilnym

Streszczenie: Postępowanie odtworzeniowe zostało wprowadzone do kodeksu postępowania cywilnego relatywnie późno, przy czym brak ten był wyraźnie odczuwalny w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Istnienie i prawidłowe ukształtowanie postępowania odtworzeniowego jest niezbędnym warunkiem prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości i sądowej ochrony praw podmiotowych. Postępowanie to ma szereg cech charakterystycznych, specyficzne cele oraz funkcje. Ma ono charakter samodzielny, akcesoryjny i pomocniczy. Może być stosowane w odniesieniu do akt spraw cywilnych oraz akt postępowań o podobnych do postępowania cywilnego cechach. Właściwość sądu jest ustanowiona w sposób odrębny do zasad ogólnych, co wynika ze szczególnego związku tego postępowania z aktami sprawy. Przedmiotem postępowania odtworzeniowego jest ustalenie czy jest możliwe odtworzenie akt sprawy w zakresie umożliwiającym dalsze prowadzenie postępowania albo odtworzenie prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie albo wznowienie tego postępowania (ew. wniesienie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia). Należy wskazać następujące przesłanki wszczęcia postępowania odtworzeniowego: istnienie akt sprawy, zniszczenie lub zaginięcie tych akt w stopniu, który uniemożliwia odpowiednio: a) dalsze prowadzenie sprawy, a w przypadku spraw prawomocnie zakończonych b) uniemożliwia odtworzenie orzeczenia lub c) wznowienie postępowania w sprawie; oraz celowość (interes prawny) odtworzenia. Postępowanie odtworzeniowe ma dwa etapy – uproszczony i zwykły. Pierwszy z nich może zakończyć się przez wydanie zarządzenia o dodaniu pozyskanych przez sąd poświadczonych odpisów do akt sprawy. Zastępują one utracone oryginały i są im równoważne. Znaczenie postępowania uproszczonego jest przy tym szczególnie widoczne w sytuacji, gdy odtworzeniu podlega jedynie orzeczenie kończące postępowanie w sprawie. W tej sytuacji sąd może ograniczyć się bowiem do pozyskania jednego poświadczonego odpisu jednego dokumentu. Etap postępowania zwykłego - jest prowadzone, gdy wyniki postępowania uproszczonego są niezadowolające. Dopiero po przeprowadzeniu postępowania w tym trybie możliwe jest stwierdzenie niemożliwości odtworzenia akt. Sąd ma zupełnie inną rolę w postępowaniu odtworzeniowym niż w postępowaniu rozpoznawczym, jego celem jest bowiem ustalenie, czy akta da się odtworzyć oraz doprowadzenie do odtworzenia akt w najszerszym możliwym zakresie. Sąd działa przy tym zasadniczo w sposób nieskrępowany, z urzędu. Strony dokonują zasadniczo tych samych czynności procesowych, co w przypadku postępowania dowodowego w postępowaniu rozpoznawczym. Trzeba mieć jednak na względzie, że ich sytuacja procesowa zrównuje się w postępowaniu odtworzeniowym – przysługuje im szereg takich samych uprawnień. Postępowanie odtworzeniowe oraz rezultat odtworzenia akt mają istotny wpływ na sytuację prawną podmiotów poszukujących sądowej ochrony praw oraz samego sądu, powstałą na skutek utraty akt. Odtworzenie akt pozwala na podjęcie postępowania lub utrzymanie skutków prawnych wywołanych przez dane postępowanie. Wynik postępowania odtworzeniowego pozwala także na rozstrzygnięcie kwestii związanych z ewentualnym przedawnieniem roszczeń. W przypadku odtworzenia akt w sprawie, która jest w toku, bieg terminu przedawnienia nie będzie biegł – dopóki nie zostanie ono ukończone. W sprawach prawomocnie zakończonych będzie on biegł na zasadach ogólnych. Odpowiedzialność za zniszczenie lub zagubienie akt kształtuje się różnie w zależności od tego jaki podmiot zniszczył lub zagubił akta oraz czy nastąpiło to z przyczyn zwinionych, czy też nie. Odpowiedzialność ta – w zależności od podmiotu, który utracił akta – może być karna lub cywilna lub dyscyplinarna. Postępowanie odtworzeniowe jest istotnym elementem postępowania cywilnego. Ma ono charakter samodzielny i pomocniczy oraz powinno zostać wyodrębnione z księgi pierwszej podobnie jak postępowanie zabezpieczające – które zostało wyodrębnione z postępowania egzekucyjnego.